

Chambre des Représentants

SESSION 1960-1961.

22 NOVEMBRE 1960.

PROPOSITION DE LOI

modifiant les lois relatives à la pension de retraite et de survie des ouvriers et des employés.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Les lois actuelles relatives à la pension de retraite et de survie des ouvriers et des employés interdisent le cumul des pensions des conjoints au sein du même régime, pour les années de travail antérieures à l'entrée en vigueur de ces lois.

Le nouveau programme socialiste en matière de pensions, qui a fait l'objet de plusieurs propositions de lois déposées dans les deux Assemblées parlementaires, envisage de mettre fin à cette interdiction.

Toutefois, nous estimons devoir présenter une proposition de loi, disjointe des autres propositions socialistes, parce que ce problème mérite une attention particulière et une solution urgente.

Les dispositions légales qui régissent actuellement le cumul des pensions des conjoints ne se justifient pas sur le plan de l'équité, et elles soulèvent une réprobation unanime, surtout dans les milieux féminins.

Dans le régime des ouvriers, la disposition en cause est formée par les deuxième et troisième alinéas du paragraphe 3 de l'article 8 de la loi du 21 mai 1955 modifiée par la loi du 1er août 1957.

Ces deux alinéas sont rédigés comme suit :

« Lorsque deux conjoints sont admis au bénéfice d'une pension de retraite ou de survie, dans le cadre de la présente loi ou dans le cadre d'un régime de retraite d'un pays limitrophe, les années antérieures à l'entrée en vigueur de celle-ci ne peuvent être prises en considération pour le calcul de la pension de la femme. Toutefois, en ce cas, la quotité de la pension du mari, afférente à de telles années, est calculée sur la base fixée au paragraphe 1er, alinéa 4, b).

» Dans tous les cas où il est fait application des dispositions du présent alinéa, il est procédé d'office, s'il y a lieu, à la révision du montant de la pension précédemment octroyée au conjoint. »

Kamer der Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1960-1961.

22 NOVEMBER 1960.

WETSVOORSTEL

tot wijziging van de wetten betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders en bedienden.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De inzake het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders en bedienden geldende wetten verbieden de samenvoeging van de pensioenen der echtgenoten binnen eenzelfde regeling voor de arbeidsjaren die aan de inwerkingtreding van deze wetten voorafgaan.

Het nieuwe socialistische program op het stuk van pensioenen, vervat in verschillende wetsvoorstellen die bij de twee Kamers werden ingediend, wil daaraan een eind maken.

Wij menen echter een wetsvoorstel te moeten indienen los van de andere socialistische voorstellen, omdat dit probleem bijzondere aandacht verdient en dringend om oplossing vraagt.

De wetsbepalingen die thans de samenvoeging van de pensioenen der echtgenoten regelen zijn uit een oogpunt van billijkheid niet verantwoord en lokken van alle kanten afkeuringen uit, met name van de zijde der vrouwen.

In de regeling voor de arbeiders is de gewraakte bepaling vervat in lid 2 en lid 3 van artikel 8 van de wet dd. 21 mei 1955 gewijzigd door de wet van 1 augustus 1957.

Deze beide leden luiden als volgt :

« Wanneer twee echtgenoten in het bestek van deze wet of in het bestek van een pensioenregeling van een buurstaat tot het genot van het rust- of overlevingspensioen worden toegelaten, mogen de jaren welke haar inwerkingtreding voorafgaan niet in aanmerking genomen worden bij de berekening van het pensioen van de vrouw. Nochtans wordt in dat geval het pensioenaandeel van de echtgenoot betreffende dergelijke jaren berekend op de bij § 1, lid 4, b), bepaalde grondslag.

» In alle gevallen waarin de bepalingen van dit lid worden toegepast, wordt, zo nodig van ambtswege, overgegaan tot de herziening van het vroeger aan de echtgenoot toegekende pensioenbedrag ».

N.-B. — C'est par suite d'une erreur d'impression dans la loi du 1er août 1957 que la dernière phrase fait l'objet d'un alinéa distinct, car elle devrait faire partie intégrante de l'alinéa précédent. Ceci explique pourquoi le texte de la proposition vise les « deuxième et troisième alinéas » de ce paragraphe 3.

D'autre part, dans le régime des employés, la disposition en cause est formée par le deuxième alinéa du paragraphe 3 de l'article 10 de la loi du 12 juillet 1957, rédigé comme suit :

« Lorsque deux conjoints sont admis au bénéfice d'une pension de retraite ou de survie dans le cadre de la présente loi, ou dans le cadre d'un régime de retraite d'un pays limitrophe, les années antérieures à l'entrée en vigueur de celle-ci ne peuvent être prises en considération pour le calcul de la pension de la femme. Toutefois, en ce cas, la quotité de la pension du mari afférente à de telles années est calculée sur la base fixée au paragraphe 1er, alinéa 4, b). Dans tous les cas où il est fait application des dispositions du présent alinéa, il est procédé d'office, s'il y a lieu, à la révision du montant de la pension précédemment octroyée au conjoint. »

Il résulte de ces dispositions que si les conjoints ont été tous deux ouvriers ou tous deux employés, l'épouse perd le droit à sa pension propre pour les années antérieures au 1er janvier 1955 ou au 1er juillet 1957, respectivement dans les régimes de ouvriers et des employés.

Par contre, si l'un des conjoints a été ouvrier et l'autre employé, le cumul est permis.

De même, si l'un des conjoints relève de tout autre régime de pension différent de celui de l'autre conjoint, le cumul est également permis.

Il est vrai, lorsque le cumul est interdit, que le mari reçoit la pension de ménage et que l'épouse reçoit la rente capitalisée, chacun pour les années antérieures à l'entrée en vigueur des lois considérées, mais cela ne compense nullement la perte subie par l'épouse.

Aussi, lorsque ce problème est évoqué dans quelque milieu que ce soit, chacun s'étonne de l'injustice flagrante à laquelle conduisent ces dispositions légales.

On imagine aisément la réaction de conjoints, par exemple tous deux anciens ouvriers, lorsqu'ils se voient interdire le cumul des pensions parce que les circonstances ont voulu qu'ils participent au même régime de pensions, alors que ce cumul serait permis si l'un des deux avait été employé ou agent définitif d'une administration publique.

Leur réaction, on le devine, ce n'est pas seulement la tristesse de se voir lésés dans leur situation matérielle, mais aussi le découragement, voire la colère et la révolte, qui s'emparent d'eux à l'idée qu'il puisse exister dans la législation une disposition discriminatoire aussi profondément injuste.

Cet exposé très simple suffira, nous l'espérons, à convaincre la Chambre des Représentants de la nécessité de mettre fin à cette situation manifestement contraire à la notion élémentaire de l'équité.

Si une objection d'ordre financier était faite à notre proposition, nous répondrions d'abord que le souci de mettre fin à une situation injustifiable et injustifiée doit avoir priorité sur des considérations financières.

N. B. — Ingevolge een drukfout in de tekst van de wet van 1 augustus 1957 komt deze laatste volzin in een afzonderlijk lid voor; hij diende immers deel uit te maken van het voorafgaande lid. Vandaar dat de tekst van het voorstel « lid 2 en lid 3 » van paragraaf 3 op het oog heeft.

Wat nu de regeling voor de bedienden betreft komt, de gewraakte bepaling voor in lid 2, paragraaf 3, van artikel 10 van de wet dd. 12 juli 1957, dat alls volgt luidt :

« Wanneer twee echtgenoten in het bestek van deze wet of in het bestek van een pensioenregeling van een buurstaat tot het genot van het rust- of overlevingspensioen worden toegelaten, mogen de jaren welke haar inwerkingtreding voorafgaan, niet in aanmerking genomen worden voor het berekenen van het pensioen van de vrouw. Nochtans wordt in dat geval het pensioenaandeel van de echtgenoot betreffende dergelijke jaren berekend op de bij § 1, lid 4, b), bepaalde grondslag. In alle gevallen waar de bepalingen van dit lid worden toegepast, wordt er, zo nodig van ambstwege, overgegaan tot de herziening van het vroeger aan de echtgenoot toegekende pensioenbedrag ».

Daaruit volgt dat, als de echtgenoten beiden arbeider of bediende zijn geweest, de echtgenote het recht op haar eigen pensioen verliest voor de jaren voorafgaande aan de 1 januari 1955 of aan de 1 juli 1957, naargelang het de regeling voor de arbeiders of die voor de bedienden geldt.

Samenvoeging is echter wel toegestaan als een der echtgenoten arbeider en de andere bediende is geweest.

Samenvoeging is eveneens toegestaan als een van de echtgenoten tot een andere pensioenregeling dan die van de andere behoort.

Weliswaar ontvangt de man, ingeval samenvoeging verboden is, het gezinspensioen en de echtgenote de bij de hoofdsom gevoegde interesten, ieder van hen voor de jaren voorafgaande aan de inwerkingtreding van de ter zake vigerende wetten, doch zulks kan het door de echtgenote geleden verlies geenszins compenseren.

Wanneer men dit vraagstuk om het even waar te berde brengt, staat iedereen er dan ook over versteld dat deze wetsbepalingen tot zo een flagrante onrechtvaardigheid aanleiding kunnen geven.

Men kan zich licht indenken hoe, bij voorbeeld, twee echtgenoten, beiden gewezen arbeiders, reageren wanneer zij merken dat het hun verboden is hun pensioenen samen te voegen omdat zij toevallig onder dezelfde regeling vallen, terwijl deze samenvoeging wel zou zijn toegestaan indien een van hen bediende of vast aangesteld personeelslid bij een openbare dienst was geweest.

Niet alleen zullen zij pijnlijk getroffen zijn door deze benadeling in hun materiële toestand, doch tevens zullen zij moedeloos, en zelfs woedend en opstandig worden bij de gedachte dat in de wetgeving een zo grievend onrechtvaardige discriminatie kan bestaan.

Met deze eenvoudige toelichting kunnen wij hopelijk volstaan om de Kamer van Volksvertegenwoordigers te overtuigen van de noodzaak een eind te maken aan deze toestand, die klaarblijkelijk niet overeen te brengen is met de elementaire notie van billijkheid.

Indien tegen ons voorstel financiële bezwaren worden aangevoerd, antwoorden wij in de eerste plaats dat financiële overwegingen moeten wijken voor de noodzaak, een eind te maken aan een onaanvaardbare en onverantwoorde toestand.

Nous répondrions ensuite que la charge supplémentaire à résulter de notre proposition ne paraît pas devoir être excessive et qu'elle n'est pas inconciliable, en tout cas, avec la situation financière des deux régimes de pensions en cause.

Pour le régime des pensions des ouvriers, l'augmentation de la cotisation au 1er janvier 1960 a déjà donné un accroissement appréciable des recettes. Mais, en outre, les réserves actuelles permettent l'imputation de la charge nouvelle en attendant que, dans les prochaines années, la répartition des fruits de l'augmentation de la productivité aux travailleurs salariés assure à la Caisse une gestion financière très largement satisfaisante.

Par ailleurs, pour le régime des pensions des employés, il ne se pose pratiquement pas de problème car la différence entre les recettes et le coût des prestations est telle que de nouvelles et importantes améliorations peuvent être apportées à la loi, outre celles qui font l'objet de la présente proposition.

Il faut relever particulièrement le fait que dans le régime de pensions des travailleurs indépendants deux conjoints ressortissant à ce régime peuvent cumuler leurs pensions.

Il est donc paradoxal de constater comparativement qu'une telle restriction puisse encore subsister pour les ouvriers et employés, alors qu'elle n'existe pas dans le régime applicable aux travailleurs indépendants, qui est encore loin d'avoir atteint le degré d'évolution des autres statuts de pensions, notamment parce qu'il a conservé jusqu'ici le caractère de l'assistance.

Or on sait que le Gouvernement, en faisant voter la loi du 28 mars 1960 relative à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants, a largement fait état des difficultés financières de ce secteur des pensions, et cela ne l'a pas empêché de proposer néanmoins le cumul des pensions des conjoints qui sont actuellement, pour une large part, à charge du budget de l'Etat.

Dans ces conditions, si le Gouvernement continuait à faire valoir des considérations financières pour refuser notre proposition, nous serions en droit de dire que, sous l'aspect du cumul des pensions des conjoints, il est beaucoup moins bienveillant à l'égard des ouvriers et employés qu'il ne l'est à l'égard des autres catégories de travailleurs, et notamment des travailleurs indépendants.

Telle est la justification des articles 1 et 2 de la proposition de loi ci-jointe.

Ces articles visent, d'une part, à abroger les dispositions interdisant le cumul, d'autre part à accorder à l'époux une pension calculée partiellement au taux de ménage et partiellement au taux d'isolé lorsque l'épouse ne bénéficie que d'une pension partielle.

* * *

Dans les deux mêmes lois concernant les pensions des ouvriers et des employés, il existe une autre anomalie à propos du cumul d'une pension de retraite et d'une pension de survie.

L'article 14 de la loi du 21 mai 1955 modifié par celle du 1er mai 1957 dispose notamment que la pension de veuve d'ouvrier ne peut être cumulée avec une pension de retraite que jusqu'à concurrence du montant théorique de la pension d'ouvrier isolé.

D'autre part, l'article 16 de la loi du 12 juillet 1957 modifié par celle du 22 février 1960 dispose notamment que la pension de veuve d'employé ne peut être cumulée avec une pension de retraite que jusqu'à concurrence du montant théorique de la pension d'employé isolé.

Verder wijzen wij erop dat ons voorstel stellig geen buitensporige bijkomende lasten met zich zal brengen, en dat het alleszins de financiële toestand van de betrokken pensioenregelingen niet zal ontredderen.

In de regeling voor de arbeiders zijn de inkomsten reeds aanzienlijk toegenomen, dank zij de verhoging van de bijdrage op 1 januari 1960. Bovendien beschikt men vooralsnog over voldoende reserves om de nieuwe last te dragen, in afwachting dat, tijdens de eerstkomende jaren, de werknemers hun deel krijgen van de vruchten van de verhoogde produktiviteit, en het financiële beheer van het Fonds zich hierdoor in gunstige zin kan ontwikkelen.

Ten aanzien van de pensioenregeling voor bedienden doen er zich in dit opzicht geen noemenswaardige moeilijkheden voor, want hier is het verschil tussen de inkomsten en de kosten van de prestaties zo groot, dat er in de wet nog nieuwe en aanzienlijke verbeteringen kunnen worden aangebracht buiten die welke in dit voorstel worden beoogd.

Wij wijzen er vooral op dat, in de pensioenregeling voor zelfstandigen, twee echtgenoten die onder deze regeling vallen hun pensioenen mogen cumuleren.

Het is toch wel paradoxaal dat een dergelijke beperking in stand wordt gehouden ten opzichte van de arbeiders en de bedienden, terwijl zij niet meer bestaat in de regeling voor de zelfstandigen, ofschoon deze regeling minder vooruitstrevend is dan de overige pensioenregelingen, aangezien zij o.m. nog steeds het karakter van een steunverlening heeft.

Nu heeft de Regering, zoals bekend, toen zij de wet van 28 maart 1960 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor zelfstandigen deed goedkeuren, in den brede uitgeweid over de benarde financiële toestand van deze pensioensector. Doch dit heeft haar niet verhinderd de mogelijkheid tot cumulatie van de pensioenen der echtgenoten open te laten, hoewel deze pensioenen momenteel toch groten-deels ten laste van de Rijksbegroting komen.

Mocht de Regering niettemin uit financiële overwegingen de verwerping van ons voorstel verzoeken, dan zouden wij ons gerechtigd achten te zeggen dat zij, met betrekking tot de cumulatie van de pensioenen der echtgenoten, veel minder tegemoetkomend is ten opzichte van de arbeiders en de bedienden dan ten opzichte van de overige categorieën van arbeiders, en met name van de zelfstandigen.

Tot zover de argumenten ter verantwoording van de artikelen 1 en 2 van het bijgaande voorstel.

Deze artikelen strekken ertoe, enerzijds de bepalingen in te trekken waarbij de samenvoeging wordt verboden, en anderzijds, wanneer de echtgenote slechts een gedeeltelijk pensioen trekt, aan de echtgenoot een pensioen toe te kennen, berekend deels op de basis van het pensioen voor gehuwden en deels op de basis van het pensioen voor alleenstaanden.

* * *

In beide voornoemde wetten betreffende de pensioenen voor arbeiders en bedienden komt nog een andere anomalie voor in verband met de samenvoeging van het rustpensioen en van het overlevingspensioen.

Artikel 14 van de wet van 21 mei 1955, gewijzigd door de wet van 1 augustus 1957, bepaalt immers dat het weduwpensioen voor arbeiders niet kan worden samengevoegd met een rustpensioen, tenzij tot het beloop van het theoretisch bedrag van het pensioen van een alleenstaande arbeider.

Aan de andere kant bepaalt artikel 16 van de wet van 12 juli 1957, gewijzigd door die van 22 februari 1960, dat het weduwpensioen voor bedienden niet kan worden samengevoegd met een rustpensioen, tenzij tot het beloop van het theoretisch bedrag van het pensioen van een alleenstaande bediende.

Il en résulte, par exemple, la comparaison suivante :

1°) l'ouvrière ayant une carrière partielle et obtenant la pension complète de veuve d'employé reçoit au maximum 35.465 francs (minimum garanti);

2°) l'employée ayant une carrière partielle et obtenant pension complète de veuve d'employé reçoit au maximum 24.600 francs (minimum garanti).

Cette comparaison conduit à constater que l'employée reçoit moins que l'ouvrière, alors que le législateur a accordé à l'employée une pension supérieure à celle de l'ouvrière, parce que les cotisations sont plus élevées pour les employés que pour les ouvriers depuis 1926.

On voit ainsi que la limitation telle qu'elle est établie aboutit au résultat exactement contraire à celui qu'a voulu le législateur quant au montant de la pension de retraite. Il importe donc de corriger cette situation.

Le correctif devrait, à notre avis, être établi par analogie avec une autre disposition des mêmes articles, prévoyant que le cumul des pensions de survie est limité au montant de la pension de survie complète du régime le plus favorable.

C'est d'ailleurs dans ce sens que la loi du 28 mars 1960 a limité le cumul de la pension de veuve de travailleur indépendant avec une pension de retraite des régimes des ouvriers, employés ou marins. L'article 38 de cette loi dispose, en effet, que dans pareil cas le cumul est limité à la pension d'isolé du régime le plus favorable.

Cette autre comparaison permet de constater ce qui suit :

1°) l'employée ayant une carrière partielle et obtenant la pension de veuve de travailleur indépendant reçoit au maximum 35.465 francs (minimum garanti);

2°) l'employée ayant une carrière partielle et obtenant la pension de veuve d'ouvrier reçoit au maximum 24.600 francs (minimum garanti).

Or la pension de veuve d'ouvrier est plus élevée que la pension de veuve de travailleur indépendant. Il est donc injuste que lorsque l'une et l'autre de ces deux pensions se cumule avec une pension d'employée, la veuve d'ouvrier soit désavantagée par rapport à la veuve de travailleur indépendant.

Sur ce point également, en cas d'objection d'ordre financier de la part du Gouvernement, nous serions en droit de dire que celui-ci, pour les cas de cumul, traite moins bien la veuve de l'ouvrier que la veuve du travailleur indépendant.

Par ailleurs, il convient de remarquer que la même disposition réglant le cumul d'une pension de veuve et d'une pension de retraite, a donné lieu en cas d'anticipation de cette dernière, à une interprétation de l'administration qui est vivement contestée par un certain nombre de parlementaires.

L'administration, en effet, interprète l'article 14 de la loi du 21 mai 1955 (modifié par la loi du 1er août 1957) et l'article 16 de la loi du 12 juillet 1957 (modifié par la loi du 22 février 1960) en ce sens qu'il y a lieu, par exemple en cas de pension anticipée à 55 ans, d'appliquer la réduction de 25 % à la pension de retraite selon les articles 8

Zulks kan b.v. tot de volgende anomalieën leiden :

1°) een arbeidster met een gedeeltelijke beroepsloopbaan die een volledig weduwnpensioen voor bedienden verkrijgt, ontvangt ten hoogste 35.465 frank (gewaarborgd minimum);

2°) een vrouwelijke bediende met een gedeeltelijke beroepsloopbaan, die een volledig weduwnpensioen voor arbeiders verkrijgt, ontvangt ten hoogste 24.600 frank (gewaarborgd minimum).

Daaruit blijkt dat de bediende minder ontvangt dan de arbeidster, hoewel de wet aan deze laatste een hoger pensioen verleent dan aan de eerste, omdat de bijdragen sedert 1926 hoger liggen voor bedienden dan voor arbeiders.

Hieruit blijkt wel dat de beperking, zoals zij is opgevat, ten aanzien van het bedrag van het ouderdomspensioen een resultaat oplevert dat lijnrecht tegen de bedoeling van de wetgever ingaat. In deze toestand moet dus een verbetering worden aangebracht.

Bij deze correctie zou men, naar ons oordeel, te werk moeten gaan naar analogie met een andere bepaling van dezelfde artikelen, krachtens welke de cumulatie van de overlevingspensioenen beperkt moet blijven tot het bedrag van het volledige overlevingspensioen volgens de gunstigste regeling.

In die zin is trouwens door de wet van 28 maart 1960 een beperking gesteld op de cumulatie van het weduwnpensioen voor de zelfstandigen met een ouderdomspensioen in de regeling voor arbeiders, bedienden of zeelieden. Artikel 38 van deze wet bepaalt immers dat de samenvoeging in dergelijke gevallen beperkt blijft tot het bedrag van het pensioen voor alleenstaande volgens de gunstigste regeling.

Deze vergelijking levert nog de volgende gegevens op :

1°) een vrouw die een gedeeltelijke beroepsloopbaan als bediende achter de rug heeft en die het weduwnpensioen voor zelfstandigen ontvangt, krijgt maximum 35.465 frank (gewaarborgd minimum);

2°) een vrouw die een gedeeltelijke beroepsloopbaan als bediende achter de rug heeft en die het weduwnpensioen voor arbeiders ontvangt, krijgt maximum 24.600 frank (gewaarborgd minimum).

Nu is het weduwnpensioen in de regeling voor arbeiders hoger dan het weduwnpensioen voor zelfstandigen. Het is dus onrechtvaardig dat, bij cumulatie van deze pensioenen met een bediendenpensioen, de arbeidersweduwe in een nadeliger positie komt te staan dan de weduwe van een zelfstandige.

Ook met betrekking tot dit punt zouden wij terecht mogen zeggen dat de Regering, waar zij bezwaren van financiële aard aanvoert in geval van cumulatie, de weduwe van een arbeider slechter behandelt dan de weduwe van een zelfstandige.

Overigens weze opgemerkt dat aan dezelfde bepaling, die de samenvoeging van een weduwnpensioen en een rustpensioen regelt, door het Bestuur, in geval van vervroegd rustpensioen, een interpretatie is gegeven die door een aantal parlementsleden fel wordt betwist.

Artikel 14 van de wet van 21 mei 1955 (gewijzigd bij de wet van 1 augustus 1957) en artikel 16 van de wet van 12 juli 1957 (gewijzigd bij de wet van 22 februari 1960) worden immers door het Bestuur zo geïnterpreteerd dat, bij voorbeeld in geval van vervroegd pensioen op 55-jarige leeftijd, de 25 % vermindering dient te worden toegepast

et 10 de ces lois respectives, puis de l'appliquer encore au montant qui doit constituer la limite du cumul.

Prenons le cas d'une veuve d'ouvrier ayant la pension de survie complète et désireuse d'obtenir à 55 ans sa pension de retraite après 20 ans de travail comme ouvrière.

L'administration opère le calcul ci-après :

- a) pension de veuve : 18.450 francs;
- b) pension de retraite à 55 ans : $12.300 - 25 \% = 9.225$ francs;
- c) total des deux pensions : 27.675 francs;
- d) maximum à liquider : $24.600 - 25 \% = 18.450$ francs.

Mais il y a une circonstance aggravante en ce sens que l'administration estime que la pension de retraite a le pas sur la pension de survie et que c'est cette dernière qui est éventuellement diminuée (document de la Chambre des Représentants : 4-XIX 1959-1960, n° 3, page 24).

Il en résulte que l'intéressée reçoit une pension de retraite anticipée de 9.225 francs, à laquelle s'ajoute une pension de survie réduite à 9.225 francs de manière telle que le total ne dépasse pas 18.450 francs.

Ce procédé revient purement et simplement à priver l'intéressée indéfiniment de sa pension de retraite.

Dans ces conditions, et pour autant qu'elle soit sagement conseillée, cette dame a intérêt à ne pas demander sa pension de retraite à 55 ans et à différer cette demande jusqu'à l'âge de 60 ans, afin de pouvoir bénéficier à ce moment du maximum limité à 24.600 francs.

Cependant, même en tenant compte de ce correctif, la jurisprudence de l'administration revient à empêcher cette veuve de prendre sa pension de retraite anticipée.

Plusieurs membres de la Commission de la Prévoyance sociale de la Chambre des Représentants ont estimé que ce n'est pas ainsi que le législateur a compris l'interprétation, ni en commission ni en séance publique (document de la Chambre des Représentants : 4-XIX-1959/1960, n° 3, page 22).

En conséquence, nous estimons devoir présenter une modification du texte des lois en cause, afin de réparer les injustices découlant de l'interprétation de l'administration, selon le vœu des membres de cette commission.

Telles sont les raisons qui justifient les articles 3 et 4 de la proposition de loi ci-jointe.

* * *

L'article 5 précise la date de l'entrée en vigueur.

Il prévoit en outre que la situation des personnes bénéficiaires d'une pension sera revue d'office, tandis que les demandes introduites dans un délai d'un an auront effet rétroactif à la date de l'entrée en vigueur.

Nous estimons, en effet, qu'il faudra bien un délai d'un an pour que les personnes intéressées soient clairement informées des droits nouveaux qu'elles auront à faire valoir.

op het rustpensioen volgens de artikelen 8 en 10 van die wetten en daarna nog op het bedrag, dat het maximum van de samenvoeging moet vormen.

Laten wij het geval beschouwen van een arbeiders-weduwe, die het volledige overlevingspensioen geniet en op 55-jarige leeftijd haar rustpensioen wenst te krijgen na 25 jaar als arbeidster werkzaam te zijn geweest.

Het Bestuur maakt de volgende berekening :

- a) weduwenpensioen : 18.450 frank;
- b) rustpensioen op 55-jarige leeftijd : $12.300 - 25 \% = 9.225$ frank;
- c) totaal van beide pensioenen : 27.675 frank;
- d) uit te keren maximum : $24.600 - 25 \% = 18.450$ fr.

Daar komt echter als bezwarende omstandigheid bij, dat het rustpensioen naar het oordeel van het Bestuur voorrang heeft op het overlevingspensioen, zodat eventueel laatstgenoemd pensioen wordt verminderd (stuk van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, 4-XIX, 1959-1960, n° 3, blz. 24).

Het gevolg daarvan is dat de betrokkene een vervroegd rustpensioen ten bedrage van 9.225 frank ontvangt, waarbij een tot 9.225 frank verminderd overlevingspensioen komt, zodat het totaal niet meer bedraagt dan 18.450 frank.

Dit betekent eenvoudig dat de betrokkene voor onbepaalde tijd van haar rustpensioen blijft verstoken.

Om die reden en voor zover haar deze wijze raad wordt gegeven, heeft zij er dan ook belang bij haar rustpensioen niet aan te vragen op 55-jarige leeftijd en daarmee te wachten tot zij 60 wordt om dan het op 24.600 frank gestelde maximum te kunnen trekken.

Maar ook al wordt in aanmerking genomen dat deze meer gunstige mogelijkheid wordt geboden, toch komt de rechtspraak van het Bestuur hierop neer dat die weduwe wordt verhinderd een vervroegd rustpensioen te genieten.

Verscheidene leden van de Kamercommissie voor de Sociale Voorzorg hebben de mening uitgesproken dat de wetgever noch in de Commissie, noch in de openbare vergadering die interpretatie aldus heeft begrepen (stuk van de Kamer van Volksvertegenwoordigers 4-XIX, 1959-1960, n° 3, blz. 22).

Daarom rekenen wij het ons tot plicht een wijziging in de tekst van bedoelde wetten voor te stellen, om, naar de wens van de leden van genoemde Commissie, het onrecht te herstellen dat uit de interpretatie van het Bestuur volgt.

Dit zijn de gronden die wij aanvoeren ter verantwoording van de artikelen 3 en 4 van bijgaand wetsvoorstel.

* * *

Artikel 5 bepaalt de datum van inwerkingtreding.

Verder wordt daarin bepaald dat de toestand van de pensioentrekkenden ambtshalve zal worden herzien, terwijl de binnen een termijn van één jaar ingediende aanvragen terugwerkende kracht zullen hebben tot de datum, van inwerkingtreding.

Naar onze mening is een termijn van één jaar immers wel nodig opdat de betrokkenen de gelegenheid krijgen om duidelijk te worden ingelicht over de nieuwe rechten die zij kunnen doen gelden.

PROPOSITION DE LOI

Article premier.

L'article 8 de la loi du 21 mai 1955, relative à la pension de retraite et de survie des ouvriers, modifié par celle du 1er août 1957 est modifié comme suit :

1re) l'alinéa ci-après est ajouté au paragraphe 1er :

« Lorsque l'épouse bénéficie d'une pension partielle, la pension de l'époux est calculée d'après la quotité de 60 % à concurrence des années coïncidant avec celles qui sont admises pour la pension de l'épouse, et d'après la quotité de 75 % pour le surplus ;

2re) les deuxième et troisième alinéas du paragraphe 3 sont abrogés.

Art. 2.

L'article 10 de la loi du 12 juillet 1957 relative à la pension de retraite et de survie des employés est modifié comme suit :

1re) l'alinéa ci-après est ajouté au paragraphe 1er :

« Lorsque l'épouse bénéficie d'une pension partielle, la pension de l'époux est calculée d'après la quotité de 60 % à concurrence des années coïncidant avec celles qui sont admises pour la pension de l'épouse, et d'après la quotité de 75 % pour le surplus » ;

2re) le deuxième alinéa du paragraphe 3 est abrogé.

Art. 3.

Le troisième alinéa de l'article 14 de la loi du 21 mai 1955, relative à la pension de retraite et de survie des ouvriers, modifié par celle du 1er août 1957, est remplacé par le suivant :

« Elle ne peut être cumulée avec une pension de retraite ou tout avantage tenant lieu de pension de retraite que jusqu'à concurrence du montant de la pension de retraite que la veuve aurait obtenue sur base du régime qui lui est le plus favorable, soit celui de la présente loi, soit celui en vertu duquel elle bénéficie d'une pension de retraite, si, justifiant d'une carrière complète, sa pension avait été calculée sur base d'une rémunération égale à la moyenne des rémunérations de sa carrière. En cas de retraite anticipée, il n'est pas fait application, pour établir le montant limité prévu au présent alinéa, de la réduction éventuelle prévue pour le cas d'anticipation par le régime de retraite considéré. »

Art. 4.

Le troisième alinéa de l'article 16 de la loi du 12 juillet 1957, relative à la pension de retraite et de survie des employés, modifié par celle du 22 février 1960, est remplacé par le suivant :

« Elles ne peuvent être cumulées avec une pension de retraite ou tout autre avantage tenant lieu de pension de retraite que jusqu'à concurrence du montant de la pension de retraite que la veuve aurait obtenue sur base du régime qui lui est le plus favorable, soit celui de la présente loi soit celui en vertu duquel elle bénéficie d'une pension de retraite, si, justifiant d'une carrière complète, sa pension avait été calculée sur base d'une rémunération égale à la

WETSVOORSTEL

Eerste artikel.

Artikel 8 van de wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, zoals gewijzigd door deze van 1 augustus 1957, wordt als volgt gewijzigd :

1°) het volgend lid wordt aan § 1 toegevoegd :

« Wanneer de echtgenote een gedeeltelijk pensioen geniet, wordt het pensioen van de echtgenoot berekend op de grondslag van 60 % voor het aantal jaren dat in aanmerking is genomen voor de berekening van het pensioen der echtgenote, en op de grondslag van 75 % voor het resterende aantal jaren. » ;

2°) het tweede en het derde lid van § 3 worden ingetrokken.

Art. 2.

Artikel 10 van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden wordt als volgt gewijzigd :

1°) het volgend lid wordt aan § 1 toegevoegd :

« Wanneer de echtgenote een gedeeltelijk pensioen geniet, wordt het pensioen van de echtgenoot berekend op de grondslag van 60 % voor het aantal jaren dat in aanmerking is genomen voor de berekening van het pensioen der echtgenote, en op de grondslag van 75 % voor het resterende aantal jaren. » ;

2°) het tweede lid van § 3 wordt ingetrokken.

Art. 3.

Het derde lid van artikel 14 van de wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, zoals gewijzigd door deze van 1 augustus 1957, wordt door het volgende lid vervangen :

« Het kan niet worden samengevoegd met een rustpensioen of met enig ander als rustpensioen geldend voordeel, tenzij tot beloop van het rustpensioen dat de weduwe zou ontvangen hebben op basis van het voor haar meest gunstige regime, hetzij dus volgens deze wet, hetzij volgens het regime krachtens hetwelk zij een rustpensioen geniet, indien, bij bewijs van een volledige loopbaan, haar pensioen berekend was op basis van een loon gelijk aan het gemiddelde der lonen over haar loopbaan. In geval van vervroegd pensioen, wordt, voor het vaststellen van het in het onderhavig lid bepaalde beperkt bedrag, geen rekening gehouden met de eventuele vermindering die door de desbetreffende pensioenregeling is voorgeschreven voor de gevallen van vervroegd pensioen. »

Art. 4.

Het derde lid van artikel 16 van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden, zoals gewijzigd door deze van 22 februari 1960, wordt door het volgend lid vervangen :

« Zij kunnen niet worden samengevoegd met een rustpensioen of met enig ander als rustpensioen geldend voordeel, tenzij tot beloop van het rustpensioen dat de weduwe zou ontvangen hebben op basis van het voor haar meest gunstige regime, hetzij dus volgens deze wet, hetzij volgens het regime krachtens hetwelk zij een rustpensioen geniet, indien, bij bewijs van een volledige loopbaan, haar pensioen berekend was op basis van een loon gelijk aan het

moyenne des rémunérations de sa carrière. En cas de retraite anticipée, il n'est pas fait application, pour établir le montant limité prévu au présent alinéa, de la réduction éventuelle prévue pour le cas d'anticipation par le régime de retraite considéré. »

Art. 5.

La présente loi entrera en vigueur le 1er jour du mois qui suivra celui de la publication au *Moniteur belge*.

Les demandes de prestations prévues par la présente loi sortiront leurs effets à la date prévue à l'alinéa précédent si elles sont introduites avant la fin du douzième mois suivant celui de la publication au *Moniteur belge*.

La situation des personnes bénéficiaires d'une pension dans le cadre des lois relatives à la pension de retraite et de survie des ouvriers et des employés sera revue d'office.

8 novembre 1960.

gemiddelde der lonen over haar loopbaan. In geval van vervroegd pensioen, wordt, voor het vaststellen van het in het onderhavige lid bepaalde beperkt bedrag, geen rekening gehouden met de eventuele vermindering die door de desbetreffende pensioenregeling is voorgeschreven voor de gevallen van vervroegd pensioen. »

Art. 5.

Deze wet zal in werking treden op de eerste dag van de maand volgend op die van de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

De aanvragen tot het verkrijgen van de door deze wet vastgestelde uitkeringen zullen uitwerking hebben op de in het vorige lid bepaalde datum, indien ze zijn ingediend vóór het einde van de twaalfde maand volgend op die van de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

De toestand van de personen die een pensioen genieten in het kader van de wetten betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders en voor bedienden zal automatisch herzien worden.

8 november 1960.

Alex. FONTAINE-BORGUET,
Germ. COPEE-GERBINET,
Math. GROESSER-SCHROYENS,
J. VANDERVEKEN-VAN DE PLAS,
Yvonne LAMBERT,
Yvonne PRINCE.